

УДК 94(438)

Леся Костюк

ДИНАМІКА МІГРАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ АВСТРІЇ УПРОДОВЖ ДРУГОЇ ПОЛОВИНИ ХХ – ПОЧАТКУ ХХІ СТОЛІТТЯ

У статті проаналізовано міграційне законодавство Австрії останніх років, його значення для боротьби із нелегальною міграцією.

Ключові слова: міграція, Європейський Союз, інтеграція, мігрант, міграційна політика.

Кожного року мільйони людей перетинають державні кордони країн Європейського Союзу з метою пошуку нового місця роботи або проживання, навчання, відпочинку чи лікування, або рятуються від політичних переслідувань. Ці види міграційних потоків у європейських державах контролює законодавство кожної країни, на яке щорічно впливає економіко-політичний стан світової спільноти. Ситуація у світі упродовж останніх років зумовила чимало проблемних питань, пов'язаних із адаптацією мігрантів в ЄС. Тому постає певна необхідність ряду держав Європейського Союзу переосмислити засади міграційного законодавства. Зокрема Австрія протягом останніх десяти років змінювала своє міграційне законодавство. Урядовці врахували три основні тенденції: питання безпеки, економічної вигоди та скорочення підтримки мігрантів.

Аналіз міграційних процесів Австрії та реакція уряду на них стали метою нашої наукової розвідки. Реалізація поставленої мети передбачає розв'язання низки завдань: вивчити способи в'їзду в Австрію; дослідити нормативні документи, котрі визначають статус мігрантів.

Порушена проблема знайшла відображення у різноманітних наукових студіях та журналістських аналітичних працях. Міграційна політика Австрії, її переваги та недоліки, особливості адаптації переселенців в австрійському суспільстві стали предметом дослідження Р. Кухаренко [8], Р. Стаканов [9], В. Трухачева [11, 12] та інших. У згаданих роботах описано соціальні, економічні та моральні аспекти процесу перебування іноземців на території Австрії.

Упродовж останніх 60 років міграційна політика Австрії неодноразово докорінно змінювалася. Після Другої світової війни країна потребувала робочої сили, тому влада сприяла прибуттю на територію країни іноземців. Ситуація змінилася у 2010 році, коли було встановлено квоти для сезонних працівників, згідно яких на територію Австрії прибуває щороку не більше 7500 чол. У 2017 році уряд Австрії взагалі заявив про вихід із угоди розподілу мігрантів (біженців) між країнами ЄС [2, с. 2].

Австрійські вчені виділяють чотири хвилі міграції в країну, котрі істотно вплинули на етнічний склад цієї держави:

- 1956 р. (після Угорської революції) – в країну прибуло 18 тис. політичних біженців;
- 1968 р. (внаслідок Чехословацьких подій) – до Австрії потрапили 62 тис. осіб;
- з початку 80-х років на територію держави прибували біженці із Пакистану, Іраку та Бангладеша;
- у 2000-х роках спостерігаємо збільшення кількості мігрантів з колишнього СРСР, Югославії, країн Азії та Африки.

Характерною для Австрії є маятникова міграція із Німеччини та країн колишнього соцтабору (Чехії, Словаччини, Угорщини). Це, в свою чергу, пов'язано з тим, що 40 австрійських населених пунктів знаходяться на кордоні з державами ЄС. Тому більшість галузей економіки Австрії як однієї із найвпливовіших європейських держав залежать від праці цих мігрантів, хоча існує значна кількість нелегальних мігрантів, які переважно заняті у сфері обслуговування.

Формування міграційного законодавства Австрії розпочалося із Законів про іноземців (1992 р.) (котрий із 1945 р. почав обмежувати права мігрантів) та про право на проживання (1993 р.), який почав регулювати кількість мігрантів в країні, їхні права. Зазначені законодавчі акти увійшли в основу Закону про іноземців, що був прийнятий 1997 р. Також упродовж 90-х років XX століття проведені певні реформи у питаннях інтеграції іноземців у австрійське суспільство. Таким чином, названі вище законодавчі акти призупиняли міграційні процеси в країні та стали підґрунтям для “поступової консолідації”, тобто вводили обмеження стосовно трудових мігрантів [9, с. 4].

Закон про натуралізацію в Австрії був прийнятий 1998 р. Цей нормативний документ передбачав подальшу інтеграцію мігранта в австрійське суспільство та вивчення ним державної мови (німецької). Певні зміни цей законодавчий акт мав у 2013 р., саме тоді зменшено термін дозволу на проживання на території держави з 10 до 6 років, передбачено відсутність судимості, стабільний дохід у 1000 євро на кожного члена сім'ї за останні три роки (заробіток, а не одержання соціальної допомоги), знання німецької мови на рівні B2 або B1 (котрий передбачає заняття протягом трьох років волонтерською діяльністю) із пред'явленням сертифіката (зауважимо, що мовні курси на 50% оплачує держава), офіційну відмову від попереднього громадянства [3, с. 1].

Громадянство нелегальний мігрант на території Австрії може одержати через 30 років проживання або через 15 років довівши своє інтеграцію в австрійське суспільство [2, с. 1].

Також у 2010 році австрійська влада чітко заявила, що не погоджується переглядати міграційне законодавство, бо, на думку консервативних сил, це призведе до зростання людей, котрим потрібно виплачувати матеріальну допомогу.

В Австрії ситуація різко змінилася із 2011 року, коли в країну почали прибувати висококваліфіковані робітники із країн, що не входять в ЄС. Такому виду мігрантів та їхнім сімействам уряд країни із 1 липня вище зазначеного року почав видавати червоно-білі-червоні картки (по бальній системі – шкала переваг робітника на ринку праці) на 12 місяців. Також було створено перелік, хто має право отримати такий дозвіл на проживання та працевлаштування: висококваліфіковані спеціалісти повинні набрати не менше 70 балів із 100; робітники рідкісних професій не менше 50 балів; випускники університетів їдуть без бальної шкали [6, с. 1].

Проаналізувавши міграційну політику Австрії, зауважимо, що в ній сформувалося сприятливе середовище для мігрантів та біженців. Окреслена ситуація детермінована такими чинниками: високим рівнем економічного розвитку цієї країни, можливістю працевлаштуватися, високою оплачуваністю праці, можливістю отримати освіту. Тому австрійський уряд розпочав політику регулювання різних міграційних потоків (особливо від 2015 року). Міграційну політику у країні контролює Федеративний уряд, Міністерство внутрішніх справ, Міністерство праці (відповідає за загальну політику у галузі трудової міграції), Служба ринку праці (регіональні трудові департаменти, котрі відповідають за видачу дозволів на працю), Губернатори провінцій (дають дозволи на проживання), Поліція (відповідає за нелегальних мігрантів). Зауважимо, що в

Австрії найскладніша серед держав ЄС процедура отримання громадянства. Якщо іноземець хоче отримати австрійський паспорт, то він повинен прожити в країні не менше 30 років. Термін може бути скорочений до 15 років лише тоді, коли іноземець надасть певні докази своєї інтеграції у всі сфери життя австрійської держави.

Австрійські законодавці виділи декілька легальних шляхів для тимчасової або постійної міграції до держави: возз'єднання сімей, шлюб із громадянином Австрії, освіта, бізнес імміграція. Саме міграція стала для Австрії рушійним фактором зростання чисельності населення.

Згідно законодавства Австрії, встановлено певні квоти для возз'єднання родичів. Ці квоти уряд застосовує як до громадян держави, так і до осіб, що мають право на проживання. Вони передусім стосуються подружніх пар сімейні пари та їхніх дітей до 20 років. Обов'язковими умовами для приймаючої сторони є постійних дохід та нерухомість (це для того, щоб держава не виплачувала мігрантам соціальні допомоги). Для початку право на проживання видається терміном на 1 рік, а через 5 років іноземці вже можуть претендувати на безстроковий дозвіл. Цікавим фактом є те, що дитина, народжена в сім'ї іммігрантів, лише через 6 років одержує громадянство.

Найбільш простий спосіб приїзду до Австрії – це навчання. Так, студенти одержують право на проживання, яке щороку продовжують. Після закінчення студій їм дозволено перебувати в країні ще шість місяців – для пошуку роботи. Якщо колишній студент її не знайшов, то змушений виїхати з країни. Якщо ж уклав контракти з роботодавцем, то може оформляти червоно-білу-червону карту (дає право на довготривале перебування в державі). Характерним є те, що найкраще вступати в австрійські вузи після двох років навчання у своїй країні. Також студенти мають право під час навчання працювати: на молодших курсах – 10 годин, а на старших 20-х годин упродовж тижня [10, с. 3].

Шлюб із австрійцем полегшує особам з інших країн одержати право на перебування. Хоча існують спеціальні служби, які регулюють цей процес і розглядають всі особові справи в індивідуальному порядку. Основними умовами одержання постійного права на проживання для цієї категорії мігрантів є: проживання разом не менше одного року, а в Австрії – не менше трьох, або подружжя прожило разом не менше п'яти років.

Щодо бізнес імміграції, то вона дає більші можливості одержати право на проживання та певні пільги при оподаткуванні. Але існує певна вимога у законодавстві Австрії: після одержання громадянства ці пільги анулюються. Обов'язковими умовами є: стартовий капітал, створення робочих місць, дохід не менше 5 тис. євро в місяць. Також Австрія дозволяє подвійне громадянство для великих інвесторів, котрі вкладають в спеціальний держфонд від 8 до 15 млн євро. Австрійський уряд радо зустрічає іммігрантів, основними доходами яких є відсотки від депозитів. Такі громадяни одержують право на проживання упродовж одного року без можливості працювати, а їхній дохід повинен дорівнювати не менше 85 тис. євро на кожного члена сім'ї [5, с. 2].

В Австрії сьогодні діє декілька спеціальних імміграційних програм причиною яких є, робочі відрядження, підписання трудового контракту, одержання дозволу на роботу в конкретній федеральній області, сезонна робота. Ці офіційні дозволи на працю дають соціальний пакет, податкові пільги. Проте процес працевлаштування та діяльність цих осіб держава контролює особливо скрупульозно.

Також Австрія надає право проживати на її території біженцям згідно Женевської конвенції (1951 р.), Нью-Йоркського протоколу (1967 р.), Шенгенських угод, Дублінської конвенції й законодавчих актів, австрійського закону “Про біженців” (прийнятому в 1997 р.). Загалом на зламі століть

австрійський уряд не встановлював квоти на надання статусу біженця, хоча якщо його не мати, то такі громадяни не мають права працювати. Табори для біженців в Австрії фінансуються за рахунок волонтерських коштів та пожертвувань. Якщо іммігранти офіційно одержують статус біженця, то вони прирівнюються до австрійських громадян і не потребують дозволів на працевлаштування і проживання. Ситуація докорінно змінилася у 2014 році, коли австрійський уряд вирішив зменшити потік біженців у країну. Згідно цим змінам, особам, котрі претендують на статус біженця буде надано притулок на три роки, згодом їхній статус буде переглянуто. Статус біженця уряд залишає лише тим особам, кому будуть погрожувати на Батьківщині.

Сьогодні австрійський уряд виробив певну процедуру одержання статусу. Спершу потрібно подати заявку (на кордоні або в самій країні) до спеціальної установи для біженців (Bundesasylamt). Таку заявку можуть подати особи, котрі досягли 14 років. Через 14 днів розглядаються їхні прохання, якщо не будуть наведені вагомі аргументи, то таку особу депортують. У разі негативної відповіді мігрант може подати апеляцію, під час якої його права представлятиме адвокат (протягом шести тижнів після відмови). Термін розгляду апеляції – 10 днів [2, с. 1].

Існує два типи карт, котрі відрізняються певними умовами: карта RWR – видається особі на роботу та проживання, але від конкретного роботодавця; карта RWR Plus навпаки – дає необмежені можливості для праці в Австрії [7, с. 1].

Схема одержання цієї карти прозора, бо сам робітник без допомоги будь-яких агентств готує документи і при цьому набирає необхідну кількість балів. Також встановлюється для кожної категорії робітників мінімальна заробітна плата, рівень освіти, якість знання мови (рівень A1, A2), вік, наявність житла чи кошти на його оренду та медичну страховку. Для початку мігрант одержує право шість місяців працювати і, якщо підтвердить свою кваліфікацію, має право претендувати на карту RWR. Ще однією умовою із вище перерахованих є фінансова самостійність, бо із 2015 року діють наступні ставки мінімального доходу сімей: 872 євро в місяць для неодружених, 1307 євро для сімейних пар, 134 євро додатково на кожну дитину [6, с. 2].

До членів сім'ї мігранта, що володіє червоно-білою-червоною картою висуваються окремі вимоги, а саме: вони повинні бути старше 21 року для подачі заяви на її одержання або вже мати голубу карту ЄС.

Протягом 2015 року на територію Австрії прибули тисячі біженців і нелегальних мігрантів із країн Азії та Африки (із Турції через Грецію, Македонію, Сербію та Угорщину). Так, із виступу голови МВС Австрії Й. Мікль-Лайтнер на території країни в цей період знаходиться 445 тис. біженців і 80 тис. з них попросили політичного притулку. Тому, на думку керівників австрійського уряду, всіх біженців потрібно рівномірно розподілити у всі країни ЄС та ввести паспортний контроль на два роки, тобто мігрант повинен постійно мати при собі документи, які засвідчують легальність перебування його в країні і при потребі повинен його пред'явити для контролю [12, с. 2].

Із такою кількістю біженців та нелегальних мігрантів Австрія в кінці 2015 року посилює контроль на кордоні із Угорщиною та Словенією (з грудня 2015 р. австрійці почали будувати укріплення на кордоні). Також на початку 2016 року керівництво держави виступило з ідеєю виключити Грецію із Шенгенської зони, якщо та не припинить пропускати мігрантів в Європу.

Результатом таких заяв стала зустріч австрійського керівництва із представниками Македонії, Сербії, Хорватії та Словенії у березні 2016 р., на якій йшлося про закриття границь для біженців так званого “балканського транзиту”. Це рішення було прийняте після подій в Інсбріці, де австрійка була згвалтована

біженцем, який прибув у країну “балканським транзитом” [11, с. 2]. У рамках цих санкцій посилюється контроль на вокзалах та вулицях.

Цьогоріч австрійська влада дуже різко почала діяти проти незаконних мігрантів та осіб, що не отримали притулку в країні. Так, 28 лютого 2017 року прийнято законопроект, згідно якого особи, що не одержали соціального притулку, повинні залишити територію держави. Як відомо, що особи, котрі шукають притулку в Австрії, отримують певні соціальні гарантії: безкоштовне проживання, харчування, доступ до медичного лікування і 40 євро на кишенькові витрати на місяць. Хоча до сьогоднішньої кризи на утримання кожного мігранта або біженця держава витрачала 1400 євро щомісячно. І, як повідомляє міністр внутрішніх справ Вольфганг Сobotка, що із 4 тис. мігрантів, котрі одержують таке матеріальне забезпечення, нині повинно залишитися лише 2 тис. [3, с. 1]

У березні 2017 року австрійська рада міністрів затвердила остаточну редакцію закону про інтеграцію іноземців у країні, котра передбачує курси німецької мови і надання робочих місць, заборона для жінок-мусульманок повністю закривати лице в громадських місцях. Також вводиться заборона на покривання голови для чоловіків-мусульман (чиновників, суддів, прокурорів) та поширення салафістського Корану. Цей законопроект передбачає обов'язкове відвідування курсів німецької мови для мігрантів країн третього світу. Програма для реалізації названого законопроекту, за словами міністра канцелярії Австрії Томаса Дрозда, обійдеться державі 100 млн євро в рік [4, с. 1].

В Австрії сьогодні проживає понад 3 тис. автохтонних українців. Учені виокремлюють чотири хвилі переселення наших співвітчизників: на початку Першої світової війни, після розпаду Австро-Угорської імперії, після Другої світової війни та розпаду СРСР. Територіально вони зосереджені переважно у Відні та його околицях, Зальцбурзі, Граці та інших містах. Відповідно до закону про національні меншини (від 1976 р.), українська громада не може бути сформована через малу офіційну чисельність. Хоча на території Австрії діє чимало українських культурних організацій – православні та греко-католицькі церкви, педагогічний центр (Міжнародна школа “Ерудит”), Товариство ім. П. Чубинського [8, с. 1–2]

Отже, міграційна політика Австрії постійно оновлюється та спрямована на регулювання міграційних потоків. Держава постійно контролює та часто змінює правила в'їзду в країну та отримання громадянства. Тому у її міграційному законодавстві відзначена тенденція до переносу акцентів з “гастарбайтерів” на “нових громадян”, котрі добре освічені та активні. Щоб вирішити це завдання, австрійському уряду потрібно буде залучати іммігрантів до конкурентної боротьби.

Список використаних джерел

1. Австрія хоче вийти з угоди щодо розподілу біженців між країнами ЄС [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nrcu.gov.ua/news.html?newsID=48297>
2. Австрія ужесточает миграционное законодательство [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://russianvienna.com/zakony-i-poryadki/3857-avstriya-uzhestochayet-migratsionnoe-zakonodatelstvo>
3. Австрія готує жорсткіші заходи проти мігрантів, яким відмовлено в притулку // Європейська правда. – 2017. – 9 червня.
4. Австрії утвердили закон о языковых курсах для мигрантов и запрете бурки [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://ria.ru/world/20170328/1490968856.html>.
5. Иммиграционное законодательство Австрии // Мир Эмиграции [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://worldemigrant.com/austria/immigration>
6. Красно-бело-красная карта Австрии: RWR Karte [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://closeurope.com/krasno-belo-krasnaya-karta-avstrii-rwr-karte/>
7. Красно-бело-красная карта Австрии (RWR Karte) – Режим доступу: <http://www.evrokatalog.eu/austria/law/krasno-belo-krasnaya-karta-avstrii-rwr-karte>
8. Кухаренко Р. Українці в Австрії / Р. Кухаренко // Міграція. – 2015. – 1 грудня.
9. Стаканов Р. Миграционная политика Австрии: эволюция и перспективы / Р. Стаканов [Електронний ресурс]. – Режим доступу:

<http://jurnal.org/articles/2013/ekon9.html> 10. *Способы* иммиграции в Австрию // Мир Эмиграции [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://worldemigrant.com/austria/immigration> 11. *Трухачев В.* Австрия: “антиисламская” передовая Европы / В. Трухачев // Правда. Ру. 14.02.2011. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: pravda.ru/world/europe/european/14-02-2011/1065936-osterreich-0/ 12. *Трухачев В.* Иммиграция и “кризис беженцев” в Австрии / В. Трухачев. – Режим доступа: Правда. Ру. 27.04.2016. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: pravda.ru/world/europe/european/27-04-2016/1065936-osterreich-0/.

Леся Костюк

**ДИНАМИКА МИГРАЦИОННОЙ ПОЛИТИКИ АВСТРИИ НА ПРОТЯЖЕНИИ
ВТОРОЙ ПОЛОВИНЫ XX – НАЧАЛА XXI ВЕКА**

В статье проанализировано миграционное законодательство Австрии последних лет, его значение для борьбы с нелегальной миграцией.

Ключевые слова: миграция, Европейский Союз, интеграция, мигрант, миграционная политика.

Lesya Kostyuk

**DYNAMICS OF THE AUSTRIAN MIGRATION POLICY DURING THE SECOND
HALF OF THE 20TH – BEGINNING OF THE 21ST CENTURY**

The article analyzes the migratory legislation of Austria in recent years, its importance for combating illegal migration.

Key words: migration, European Union, integration, migrant, migration policy.